

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrto leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrto leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 30 septembra 1898.

Politiški oddelek.

Slovinci in vlada.

Pri nastopu vlade je ministerski predsednik grof Thun v poslanski zbornici slovesno obljubil, da bo ministerstvo pravično vsem narodom te države, da bo vsem jednako naklonjeno in da bo pospeševalo in podpiralo potrebe in interese vsacega teh narodov.

Tudi pri grofu Thunu se je izkazalo, da take slovesne obljube v istini nimajo realne vrednosti, da so to le besede, katere so izrečene za parado in pa ad captandam benevolentiam, na katerih izpolnitev pa nihče ne misli.

Odkar je Thunovo ministerstvo na krmilu, so se v slovenskih deželah zunaj Kranjske vse razmere in zlasti narodno-politične znatno na slabše obrnile, dasi sedi v ministerstvu tudi zaupnik desničarskih strank, po čeških oficijozih specijelno tudi za zastopnika slovenskih in hrvatskih poslancev proglašeni finančni minister nekdanji češki radikalec dr. Kajzl.

Resnici na ljubav se mora priznati, da na Kranjskem je vlada v obče postopala še zadosti korektno, a če so se, izvršila nekatera dejanja, ki Slovincem, morda niso po volji, je to krivda družih faktorjev in različnih nam neprijaznih uplivov in ne toliko kriva osrednje vlade same. S tem pa nečemo reči, da so morda razmere na Kranjskem tako ugodne, da smo z njimi popolnoma zadovoljni. Nikakor ne! Tudi razmere na Kranjskem so v raznih narodno-političnih ozirih še vedno jako klaverne, tudi v tej, skoro izključno slovenski kronovini, slovenski narod še vedno ni deležen pristoječih mu pravic in se še vedno ni povzpел do tiste veljave, katere mu gre, dasi se mora na drugi strani zopet priznati, da za časa vladanja grofa Thuna se ni zgodilo ničesar, kar bi se moglo smatrati kot dokaz nenaklonjenosti ali celo nasprotstva osrednje vlade napram kranjskim Slovincem.

Vse drugače je v čtrejnih slovenskih deželah. Razmere na Primorskem, na Štajerskem in na Koroškem so prav za časa grofa Thuna postale za Slovence in Hrvate dosti neugodnejše, kakor so bile poprej, postale so uprav neznosne. Kar je Thunovo ministerstvo v obmejnih slovenskih deželah ukrenilo, vse je ukrenilo v prid Nemcem in Italijanom, vse v namen, da oslabi itak slabo pozicijo Slovencev in Hrvatov. Imenovanje so v tem oziru najznačilnejša, ker se v njih najbolj zrcali tendenca osrednje uprave, a vsa imenovanja, kar jih je izvršilo Thunovo ministerstvo, so taka, da je poslanec dr. Ferjančič s popolno pravico vladi očital, da iz teh imenovanj izbaja tendenca, da želi vlada obmejne slovenske dežele očistiti slovenskih uradnikov in vse slovenstvo omejiti na deželo Kranjsko. A ne samo imenovanja tudi vso drugo vladno delovanja in nehanje je obudilo in potrdilo to, le preveč utemeljeno domnevanje in vsled tega je nastala po vseh slovenskih pokrajinah velika nevolja proti desnici in proti Thunovemu ministerstvu, katera je končno prouzročila, da se je sprožilo vprašanje, naj li slovenski poslanci še nadalje ostanejo v desnici in naj podpirajo njim tako neprijazno vlado, ali naj se ločijo od Čehov in Poljakov, ki samo zase skrbе in prestopijo v opozicijo.

Ta stvar je bila ves teden predmet obširnimi razpravami slovenskih časnikov. Na te razprave, na argumente, kateri so se navedli pro in contra se ne bomo ozirali, ker že niso več aktuvelne. Slovenski poslanci so namreč več po večdnevni posvetovanj in pogajanjih mej seboj z vlado in z desnico sklenili, da ostanejo v desnici. Odobravamo ta sklep prav od srca, ker se nam zdi, da je v sedanjih razmerah najprimernejši in podpirali bomo slovenske poslance kakor do sedaj, tako tudi v prihodnje, kolikor nam bo možno.

Pri tej priliki se nam zdi potrebno nekaj poudariti. Klavernih naših razmer sta krivi vlada in pa desnica. Vlada se zanima samo za Čehе in Poljake, te obsipa z vsakovrstnimi koncesijami, dočim za nas ničesar ne stori. Prav vsled tega je velicega pomena, da

poslanci svojim nalogam posvečujejo največjo pozornost in da v očigled nenaklonjenosti vladnih in drugih krogov svoje naloge s podvojeno vestnostjo izvršujejo.

Med prve naloge vsacega poslanca spada pač ta, da se zanima za vsako stvar njegovega okraja, da pouči o dotični stvari navadno slabo poučenega in na poročila in informacije spodnjih instanc zanaščega se ministra oziroma referenta ter ga pridobi za to, da reši dotično stvar v našem smislu. Te naloge slovenski poslanci niso vselej z jednako odločnostjo izvrševali, znan nam je na primer slučaj, da je dobil neki slovenski poslanec važno vlogo s prošnjo, naj jo izroči ministerstvu in naj gospodom pri vladi razloži, kar je bilo v dotični prošnji pisano mej vrstami. Dasi je šlo za jako važno stvar in bi bil osebina intervencija gotovo kaj pomagala, je poslanec rečeno vlogo s pošto poslal na Dunaj in poslednica tega je bila, da vloga ni imela nič uspeha.

Tako se je postopalo tudi pri drugih prilikah. Res je sicer, da so slovenski poslanci čestokrat tudi osebno intervenirali v ministerstvih in kako stvar priporočali, ali v obče se še to ni doseglo, da bi se bil klub o vsaki stvari poprej domenil, n. pr. o imenovanjih, in potem kot klub v imenu vseh slovenskih poslancev interveniral pri vladi, ampak slej kakor prej je imel navadno vsak poslanec pri kakem razpisu svojega posebnega kandidata in je delal zanj ter podiral, kar je bil morda pred njim sezidal drug poslanec.

Tacih rečij in sicer jako zanimivih bi mogli nekatere povedati. Naj zadošča to namigavanje, katero smo si dovolili samo zategatelj, da bode umevno, zakaj po naših mislih niso slabih razmer v obmejnih slovenskih pokrajinah krivi jedino in izključno le vladni krogi, ampak deloma čeprav le v znatno manjši meri tudi slovenska državnozborna delegacija.

Politični pregled.

Državni zbor. — V ponedeljek dne 26. t. m. se je sešel državni zbor. Prvo sejo poslanske zbornice je otvoril arhimandrit Zurkan, kateri je takoj odredil volitev predsedništva. Predsednikom je bil izvoljen dr. Fuchs, prvim podpredsednikom dr. Ferjančič, drugim podpredsednikom Lupul. Fuchs je imel lep spominski govor na cesarico, na kar se je sklenilo, naj predsedništvo sporoči cesarju izraz sožalja poslanske zbornice.

Položaj v parlamentu. Vprašanje vseh vprašanj je: ali bodo nemške stranke tudi v novem zasedanju tirale obstrukcije, ali jo bodo vsaj pri razpravi o pogodbenih predlogah opustili. Nemci niso jedini. Vlada bi rada imela, da opuste obstrukcijo in da omogočijo votiranje pogodbenega provizorija. Vzlic temu, da je večina nemških strank za to, naj se opusti obstrukcija se to najbrž ne zgodi, ker so proti temu nemški nacionalci. V tem slučaju bi zasedanje seveda jako malo časa trajalo.

Trgovinski minister dr. Bärnreither. Stališče tega zaupnika nemškoliberalnih veleposestnikov v ministerstvu je jako omajano. Njegova lastna glasila naznanjajo, da hoče Bärnreither odstopiti, ako bi bila vlada primorana. uveljaviti

nagodbo izvenparlamentarnim potom. Zajedno z Bärnreitherjem hoče baje odstopiti tudi železniški minister Wittek.

Goriški dež. zbor. — Samo tri seje je imel goriški deželni zbor. Prvih dveh so se udeležili tudi slovenski poslanci, tretje pa ne in je bila sklepčna samo vsled tega, ker se je udeležil ekselence knezonadškot goriški. V prvi seji je imel dež glavar grof Franc Coronini spominski govor na umrlo cesarico. Govoril je italijanski in le nekaj slovenskih besed vpletel v svoj govor. V drugi seji je bila sprejeta udnostna izjava cesarju povodom njegove vladarske petdesetletnice. Mej slovenskimi in laškimi poslanci je prišlo pred sejo do navskrižja radi adrese. Skoro bi se bilo zgodilo, da bi bil samo glavar imel govor na cesarja, adresa pa bi se bila sploh opustila, a v zadnjem trenutku se je vender dosegel kompromis. V tretji seji je bil sprejet zakon o oprostitvi osebne dohodarine od deželnih naklad in so bili voljeni zastopniki dežele v raznih davčnih komisijah. Lahki so v tej seji interpelirali vlado radi abstinence slovenskih poslancev, radi sekvestracije jednega dela dohodkov mesta Gorice za vzdrževanje mestne slov. šole in radi izgredov proti Italijanom na Goriškem.

Slovinci in vlada. — Vodstvo kranjske katoliško narodne stranke je v sporazumu s katoliško-narodnimi poslanci izreklo, da sedanji položaj nujno zahteva, naj slovenska delegacija izstopi iz vladne večine in si pridobi s tem faktično svobodo, naj bo na vse strani neodvisna in naj svoje delovanje ureja strogo po svojih načelih, naj v vprašanih narodne ravnopravnosti postopa vzajemno z drugimi slovanskimi strankami in naj glasuje proti nagodbenim predlogom. Stranka je ta svoj sklep motivirala s tem, da je bil k posvetovanjem z ministerskim predsednikom povabljen namesto načelnika Slov. kršč. narodne stranke Povšeta dr. Ferjančič, da desnica slovenske delegacije prezira in da zahtevajo ljudske koristi odklonitev nagodbe. Večina slovanske kršč. narodne zveze se ni postavila na to stališče, za katero so se izrekli tudi tržaški Slovenci, temveč se je začela pogajati z vlado in z desnico glede pogojev pod katerimi bi mogla vztrajati na strani vlade. Razmere so take, da bi cela zveza na noben način ne bila šla iz desnice, pač je bilo pa mogoče, da se zveza razcepi, kar bi bilo zelo obžalovati.

Mirovna pogajanja mej Špansko in Združenimi državami — se začno prihodnji teden. Tekla bodo počasi, zlasti ker bo težko doseči porazumljenja radi Filipin, vsled česar se splošno sodi, da bodo morale posredovati druge države.

Francija. — Nesrečna Dreyfussova afera vznemirja Francijo čedalje bolj in bržčas se zgođe še velike reči, predno jej bo konec. Nekaj guilega je gotovo v tej stvari, to svedoči sklep ministerstva, da je začetni revizijo Dreyfussove pravde. Ta sklep je bil storjen po dolgih in hudih borbah in neposredno pod utisom samomora falsifikatorja Henryja in izpovedij zloglasnega Esterhazyja, kateri je razkril, da je tudi bordereau ki je bil glavni dokaz proti Dreyfussu — podvržen ter da se nekidruge pismeni dokaz niti ne nanaša na Dreyfussa. Generalnemu štabu — pri katerem mora vladeti velika korupcija — naklonjeni elementi so poskušali z največjimi grožnjami preprečiti revizijo, toda ni se jim posrežilo. Revizija se bo vršila in pojasni to žalostno zadevo.

Hrvatska. — Madžaronstvo izumlja vedno novih sredstev, da prisili Hrvate, učiti se madjarskega jezika. Hrvatje imajo sicer svojo univerzo, nimajo pa medicinske fakultete. Sedaj je ogerska vlada porazumno o hrvatskim banom izdala naredbo, po kateri prenehajo s 1. januarjem 1899 zadobljene pravice zdravniške prakse na Ogerskem in Hrvatskem, za vse one, ki bodo od tega časa naprej promovirani za doktorje zdravilstva na avstrijskih vseučiliščih. Hrvatski medicinci so vsled tega prisiljeni, obiskovati madjarska vseučilišča, za kar treba znati madjarski, sicer ne morejo študirati.